

BRĪVĀ LATVIJA

ISSN 0934-6759

APVIENOTĀ **LONDONAS AVIZE** UN **LATVIJA**

2021. gada 24. – 30. novembris

Nr. 45 (1703)

Lasiet tīmeklī
www.brivalatvija.lv

"Mēs esam cits citam līdzās"

Valsts prezidenta Egila Levita uzruna
Latvijas Republikas proklamēšanas 103. gadadienā

Dārgie tautieši!

Mēs esam līdzās cits citam šajā svētku vakarā – mūsu Latvijas dibināšanas dienā. Esam līdzās, lai kāds attālums mūs šķirtu. Jo 18. novembris uzrunā kādu ļoti būtisku mūsu dzīves daļu – uzrunā latviešus, Latvijas pilsoņus dzimtenē un visā pasaulē. Uzrunā mūs visus, kuŗi apzinās sevi kā latviešus un kā dārgu vērtību jūt piederību Latvijai.

Mūs vieno Latvijas valsts. Jā, šis laiks ir nomācošs un nedrošības pilns. Tas rada neiecietību un vedina vilkt robežas starp "mēs" un "viņi", katram nostiprināties savā personīgajā patiesībā.

Tomēr svarīgi ir atcerēties, ka mēs visi varam iekļauties Latvijā, saglabājot savu brīvību, savus atšķirīgos uzskatus un dzīves stāstus. Tas, kas mūs vieno, ir stiprāks par to, kas kādā atsevišķā brīdī tiecas mūs šķirt.

Pirms 103 gadiem lēmumu par Latvijas valsts dibināšanu pieņēma 39 Tautas padomes locekļi. Tie bija cilvēki ar atšķirīgiem ideāliem un priekšstatiem. Viņu vidū netrūka strīdu un asu pret-runu. Tomēr viņi spēja vienoties

// FOTO: Ilmārs Znotiņš, Valsts prezidenta kanceleja

par augstāku mērķi – tautas nākotnes labā dibināt savu valsti.

Darbojoties kopā, apvienojot spēkus, mēs spējam vēstures gaitu pavērst sev par labu. Gan izcīnot Latvijas valsti Neatkarības karā, gan sadodoties rokās Baltijas ceļā un atgūstot neatkarību, gan veidojot un reformējot Latviju par modernu Eiropas valsti.

Mēs esam stipri tad, kad izjūtam sevi to būtisko kopību, atbildību citam pret citu, ko it īpaši spilgti uzrunā 18. novembris. Mēs katrs esam daļa no veseluma, kuŗā katrs cilvēks ir vērtīgs, jo ir piederīgs, jo ir savējais.

Es ticu, ka mēs varam nosvinēt šo svētku vakaru ar pateicību valsts dibinātājiem, ar pateicību tiem cilvēkiem, kuŗi ir mums ikdienā līdzās priekos un bēdās.

Lai Latvijas 104. gadā mums katram ir gana daudz spēka, lai darītu savu darbu pēc labākās sirdsapziņas un godaprāta!

Mēs esam cits citam līdzās – Kurzemē, Zemgalē, Sēlijā, Latgalē un Vidzemē! Visur pasaulē, kur vien ir latvieši.

Dievs, svētī Latviju!

Numura
intervijā –
Elisa Freimane

2. lpp.

Latvija dienu
ritējumā

3. – 4. lpp.

Kā klimata
pārmaiņas
skars Latviju?

5. lpp.

Īrijas latvieši
iestudē mūziklu

6. lpp.

Sallija Benfelde
par situāciju pie
Baltkrievijas un
ES robežas

7. un 11. lpp.

Ko saka
Edvards Lūkass

10. lpp.

9 770934 67501 8 45

“Būsim veseli un – ejam pie darba!”

ALAs Izglītības nozares vadītāja *Elisa Freimane* intervijā *Ligitai Kovtunai*

ALAs 70. – jubilejas kongresa dienās viena no sarunu paneldiskusijām bija “Diaspora kā Latvijas piektais novads”. To vadīja pieredzējuši izglītības darbiniece *Elisa Freimane*. Dalībnieku vidū – diasporas vēstniece *Elita Gavele*, ALAs priekšsēdis (2015.-2021.) *Pēteris Blumbergs*, ALAs Kultūras fonda priekšsēde *Inese Stravelli*, viņa arī *Atlantas latviešu organizācijas* vadītāja, un *Lana Frančeska Dreimane* no Latvijas, viņa ir Latvijas Izglītības ministrijas Pētniecības programmu vadītāja.

Vai diaspora – “piektais Latvijas novads” – ir ieguvēja no 2018. gadā valstī pieņemtā “Diasporas likuma”? Kā tieši?

E. F. Klausītāji un daži diskusijas dalībnieki izteicās, ka viņi par Diasporas likumu daudz nezina, un lūdza, lai par to ALAs biedri vairāk tiktu informēti. ALA šī likuma īstenošanos “izjūt” piešķirumos, ko ar Latviešu valodas aģentūras starpniecību saņem ASV latviešu skolas, arī kā atbalstu kultūras projektiem, ko saņem dažādas organizācijas Ārlietu ministrijas, vai Kultūras ministrijas konkursos.*

Zinu, ka Latvijā joprojām parētam lietotais apzīmējums “klaida latvieši” ir vismaz kaitinošs, ja ne aizvainojošs. Jūsu attieksme? Kā sevi un savējos parasti dēvējat? Teicāt, ka “exile” ir ļoti stiprs vārds. Kā tieši to izjūtat un kā raksturotu savu identitāti?

“Klaida latvietis” ir kaitinošs apzīmējums! Pēckara latviešu piedzīvojumi nebija klišēna pa pasauli, bet gan bēgšana no kara posta un padomju okupācijas. Vārds “bēglis” parādās gan literatūrā, gan preses izdevumos vismaz pirmajos piecos gados pēc kara beigām (vietām līdz pat 1950. gadu vidum, piemēram, Zinaidas Lazdas darbos), un tā lietošana samazinās tikai tad, kad latvieši sāka iedzīvoties savās jaunajās mītnēs zemēs. DP no metnēs latviešus sauca par bēgļiem vai “dipišiem”, un “dipiši” ir tas vārds, kā mani vecāki vēl sauca sevi, kad satikās ar saviem no metnes laika draugiem. “Trimda” un “trimdnieks” bija apzināti izvēlēti vārdi, kas izteica to, ka, lai cik labi sāka iet, latvietis, kas dzīvoja ārpus Latvijas, nekad pilnībā nejutās kā mājās. Tas izteica neiespējamību pilnībā apvienot savas dzīves puses – latvisko un amerikānisko. Mana paaudze ir “trimdā dzimusi” vai “trimdas pēcteči”, lai gan droši vien tas labākais apzīmējums būtu – Amerikas latviete. Lūdzu arī mūs nesaukt par “amerikāņiem”!

Ļoti labs jūsu sarunu rakurs – “kā Latvija ir ieguvēja no mums diasporā?” Tad – kā, pēc jūsu domām?

Panela dalībnieki no Latvijas atbildēja daudz un dažādos veidiem, ko Latvija iegūst no diasporas, tika pieminēta – pieredze, investīcijas, enerģija, spraigums, jaunas idejas, kontakti.

Vai sarunu gaitā vienojāties piekrist/nepiekrist, ka diaspora ir Latvijas piektais novads? Kāpēc?

Elisa Freimane: “Ja mēs nepieņemam savā pulkā ikkatru latvieti, tad cīņu par diasporu esam zaudējuši. Diasporas jaunākajās paaudzēs latviešu valodas zināšanu līmenis, protams, sarūk vai saruks. Man sāp sirds, dzirdot, piemēram: “Viņš jau pavisam labs cilvēks, tikai tik slikta valoda!” Vai mēs, saujiņa no pasaules, varam atļauties būt valodas snobi, kas vērtē cilvēka dvēseli pēc viņa vārdu krājuma vai gramatikas kļūdām! Tā kā es strādāju ar diasporas jauniešiem, zinu, cik augstu viņi novērtē savu latvisko dvēseli, kā viņi mīl Latviju, lai gan tur galvenokārt tikai ciemojas. Ir ļoti, ļoti grūti labi prast latviešu valodu, nedzīvojot Latvijā. Un ir vēl daudz ko darīt, lai mēs atbalstītu valodas apguves centienus un paši apjēgtu, ka valodu mācās, papildina un bagātina visu mūžu.”

Konkrētas atbildes tomēr nebija, saruna kaut kā aizvirzījās uz citām tēmām...

“Attiecības” ar latviešu valodu – cik svarīgas tās ir, dzīvojot diasporā? Vai pieļaujāt, ka ārzemēs dzimis cilvēks var justies kā pilntiesīgs latvietis, nezinot latviešu valodu?

Mūsu paneldiskusijā par to runāja, dalījās ar stāstiem, pieredzi. Mans personīgais viedoklis ir tāds – ja mēs nepieņemam savā pulkā ikkatru latvieti, tad cīņu par diasporu esam zaudējuši. Diasporas jaunākajās paaudzēs latviešu valodas zināšanu līmenis, protams, sarūk vai saruks. Man sāp sirds, dzirdot, piemēram: “Viņš jau pavisam labs cilvēks, tikai tik slikta valoda!” Vai mēs, saujiņa no pasaules, varam atļauties būt valodas snobi, kas vērtē cilvēka dvēseli pēc viņa vārdu krājuma vai gramatikas kļūdām! Tā kā es strādāju ar diasporas jauniešiem, zinu, cik augstu viņi novērtē savu latvisko dvēseli, kā viņi mīl Latviju, lai gan tur galvenokārt tikai ciemojas. Ir ļoti, ļoti grūti labi prast latviešu valodu, nedzīvojot Latvijā. Un ir vēl daudz ko darīt, lai mēs atbalstītu valodas apguves centienus un paši apjēgtu, ka valodu mācās, papildina un bagātina visu mūžu.

Kas vēl – bez tekošas latviešu valodas prasmes, jūsu ieskatā, ir latviskās identitātes pazīmes?

Te vajadzīga plaša un labi pārdomāta atbilde, ko šobrīd nepaspēšu sniegt, bet isumā... Nešaubos, ka mūsu jaunieši saprot un novērtē savu latvisko identitāti. Viņiem tā ir neatņemama sirds daļa! Tā ir cieņa pret tautu, pret vecākām paaudzēm, pret tautas vēsturi, pret savas ģimenes vēsturi. Un arī pret valodu. Tas ir gaišs skats uz Latvijas nākotni, un uz savu lomu un piederību tās nākotnē. Dziļa uzticība Latvijas ideālam. Mums jau mēdz aizrādīt, ka mūsu valoda ir novecojusi, ka mūsu skats uz Latviju ir nereāls – kā 19. g.s. Latvijas lauku ainava vai 1930. gadu pazudusi Rīga... Bet kā gan bez ideāliem?! Skaidrs, ka jāsaprot tagadnes problēmas un Latvijas situācija, jādzīvo līdzī mainām, bet ideāli arī ir vajadzīgi. Latviskā identitāte arī nozīmē ticēt ideālam, gaišai, jā, pat ideālai Latvijai.

Jūsu vēlējums Latvijai un latviešiem 18. novembrī!

Latvijai novēlu vienotību un veselību. Ir tik daudz, ko darīt Latvijas un latviešu labā – būsim veseli un ejam pie darba!

* DIASPORAS LIKUMS I nodaļa.

Vispārīgie noteikumi

1. pants. Likumā lietotie termini

Likumā ir lietoti šādi termini:

1) **diaspora** – ārpus Latvijas pastāvīgi dzīvojošie Latvijas pilsoņi, latvieši un citi, kam ir saikne ar Latviju, kā arī viņu ģimenes locekļi;

2) **remigrācija** – diasporas locekļa atgriešanās vai pārcelšanās no pastāvīgas dzīves ārvalstīs uz pastāvīgu dzīvi Latvijā;

3) **diasporas organizācija** – personu apvienība, kuras pamatdarbība ir vērsta uz diasporas interešu nodrošināšanu.

2. pants. Likuma mērķi

Likumam ir šādi mērķi:

1) stiprināt diasporas kā neatņemamas Latvijas sabiedrības daļas latvisko identitāti un piederību Latvijai;

2) nodrošināt diasporai iespējas brīvi veidot, uzturēt un stiprināt saikni ar Latviju;

3) sekmēt latviešu valodas un kultūras saglabāšanu diasporā;

4) izstrādāt un īstenot sistēmisku un pastāvīgu diasporas atbalsta politiku un pasākumus, kuri veicina diasporas latvisko identitāti un saikni ar Latvijas kultūru, ekonomiku, tautsaimniecību un zinātņi, latviešu valodas, kultūras un tradīciju pieejamību diasporai un nodrošina labvēlīgus apstākļus remigrācijai (turpmāk – diasporas politika);

5) atbalstīt un veicināt diasporas pilsonisko un politisko līdzdalību.

Šī publikācija sagatavota ar Mediju atbalsta fonda finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par publikācijas saturu atbild biedrība “Laiks-BL”

MAF
Mediju atbalsta fonds

Jauns veids, kā iepazīstināt ar Latviju

Aicinām latviešus visā pasaulē virtuāli apmeklēt Latvijas paviljonu izstādē “Expo 2020”, spēlēt spēli un par to pastāstīt saviem ārvalstu draugiem un kolēģiem. Ikvienam interesentam tagad ir iespēja doties virtuālā ekskursijā uz Latvijas paviljonu starptautiskajā izstādē “Expo 2020” Dubajā un uzzināt par Latviju vairāk, ielādējot savā telefonā lietotni un spēlējot spēli “Explore Latvia Expo 2020”. Lietotnē iekļautā informācija ir angļu valodā. Latvijas paviljons ir vienīgais, kas piedāvā šādu iespēju.

“Izstrādājot virtuālo ekspozīciju un interaktīvo spēli, vēlējamies uzrunāt arī to auditoriju, kurai nebūs iespējas apmeklēt izstādi “Expo 2020 – klātienē Dubajā. Šādā veidā ziņu par Latviju spēsim nodot ievērojami lielākam skaitam cilvēku,” saka stāsta Latvijas paviljona “Expo 2020” direktore Inga Ulmane.

Bez maksas biļete uz virtuālo ekskursiju pa Latvijas paviljonu “Expo 2020” Dubajā ir pieejama tīmekļa vietnē. Savukārt interaktīvo spēli “Explore Latvia Expo 2020” un interaktīvo ekskursiju savā telefonā var lejupielādēt Google Play un App Store.

Spēles koncepcija ir balstīta Latvijas izzināšanā. Spēle sniedz iespēju atraktīvā formā un uzzināt jaunus faktus par Latviju un mūsu valsts uzņēmumiem. Piemēram, kas saista Latviju ar Venēru un ASV Nacionālo aeronautikas un kosmosa administrāciju NASA? Izrādās, ka Latvi-

jas uzņēmums “Kob Art Design” ir radījis īpašu sensoru NASA automātiskajam Venēras paģājējam, kas spēj darboties ekstrēmās apstākļos. Tāpat spēlē iespējams uzzināt vairāk par “UAV Factory” ražotajiem bezpilota lidaparātiem, kas tikuši izmantoti radiācijas līmeņa noteikšanai Fukušimā pēc avārijas atom- elektrostacijā, un par firmu “Latvijas finieris”, kuņas produkcija izmantota pasaules augstākās celtnes Burj Khalifa būvniecībā. Spēlē pieminēta arī Latvijas Dziesmu svētku tradīcija un interesanti fakti par valsts vēsturi.

Spēlē svarīgs ir kopējais punktu skaits, kas spēlētāju un viņa valsti ieliek kopējā tabulā, tādā veidā veidojot sacensību ne tikai starp indivīdiem, bet arī valstīm – jo vairāk konkrētas valsts spēlētāju, jo vairāk punktu un augstāks reitings tabulā.

“Interese par Latvijas paviljonu ir liela. Cilvēkus uzrunā gan mūsu paviljona koncepts, gan kopējais noformējums. Katru dienu rīkojam 48 piecpadsmit minūšu garus šovus, kuros sniedzam iespēju ikvienam interesentam uzzināt vairāk par mūsu valsti,” stāsta I. Ulmane.

Līdz šim aptuveni 70% apmeklētāju ir Apvienoto Arābu Emirātu pilsoņi un rezidenti – iedzīvotāji no dažādām pasaules valstīm. Pārējie ir “Expo” darbinieki, biznesa delegācijas un tūristi. Uzņēmēji uzdod daudz konkrētākus jautājumus un ir pārsteigti, ka Latvijas uzņēmumi ir radījuši tik daudz inovatīvu produktu, īpaši tehnoloģiju jomā.

Īrijas latvieši pandēmijas laikā iestudē mūziklu

GUNA VILDE

Valsts svētku nedēļā, 13. novembrī, *Dunamaisē* mākslas centrā Portlīšas pilsētā Īrijā pirmizrādi piedzīvoja Sandras Bondarevskas, Rasas Stonkus un Roberta Eglīša mūzikla "Miglā iesprostotie" iestudējums. Tā iniciatori ir latviešu jauktais koris "LA'IR", pierādot sev un citiem, ka arī pandēmijas laikā var izdarīt daudz.

Kā tas viss notika...

Darbu pie mūzikla koris uzsāka šā gada sākumā, visbargāko kovidā ierobežojumu laikā, kad Īrijā bija slēgtas visas izklaides vietas, arī daļa uzņēmumu, virkne cilvēku strādāja attālināti no mājām un pārvietošanās bez svarīga iemesla tālāk par 5 km no dzīves vietas bija aizliegta. Jebkāda pulcēšanās nebija iespējama vispār. Tas bija laiks, kad Zaļajā salā saslimušo skaits dienā dažkārt pārsniedza pat astoņus tūkstošus cilvēku, kas mazajai Īrijai ir ļoti augsts saslimstības rādītājs. Tas bija visai bezcerīgs un depresīvs laiks, kuŗu nācās pavadīt *lock-down* apstākļos. Tad arī tika uzrakstīts librets "iesprostotajiem", tapa dziesmu teksti un mūzika, sākās pirmie lugas lasījumi un dziesmu mēģinājumi vienīgajā iespējamā veidā – *Zoom*.

Sākumā darbs pie mūzikla bija tikai eksperiments, koristiem – prieks virtuāli satikties un kopā strādāt pie kaut kā jauna un nezināma, bet autoriem – izmēģināt spēkus līdz šim nepazīstamā žanrā, tad jau pēc pāris mēnešiem tapa skaids – rudenī ir jābūt izrādei. Jaunie un līdz šim nepieredzējušie Īrijas latviešu komponisti Rasa Stonkus un Signis Jaunzems sadarbibā ar choreogrāfiem Dignu Miščenko un Robertu Eglīti studēja libreta autore Sandras Bondarevskas piedāvāto literāro materiālu, veidoja mūzikālas kompozīcijas un skatuves kustības, un maz pamazām būvēja izrādi. Notika neskaitāmi attālināti mēģinājumi. Dažkārt pat četras piecas reizes nedēļā tika apgūti aktiermeistarības pamati, lasīti dialogi, tika dziedāts un pat dejots.

Protams, mūziklā iesaistītie vēlējas satikties un mēģināt klātienē, sajūst zem kājām skatuves grīdu, saprast, kā mūzikla saturs saskanēs ar gaismu un miglas efektiem, un, visbeidzot, kā aktieriem, dziedātājiem un dejojājiem orientēties ne tikai uz skatuves, bet arī aizkulisēs. Lai to visu paveiktu, koŗa ļaudis no sava vidus iecēla atbildīgo, kuŗa pienākums bija sekot līdzī pandēmijas situācijai un valdības paziņojumiem, kā arī regulāri par to ziņot projekta vadītājam un administratorei Zanei Bernhardei. Atbildīgajam pat tika piešķirts nosaukums – mūzikla kovidoficiers, un šo pienākumu pildīt uzņēmās Inguna Mize.

Tikai vasaras vidū koris varēja satikties klātienē, kad ierobežojumi pamazām kļuva pielaidīgāki un pirmie mēģinājumi varēja notikt ārpus telpām. Dekorācijas tad tika uzbūvētas zaļā plavā, mūzikālie pavadijumi tika atskaņoti,

izmantojot līdzī paņemto un turpat ārā uzstādīto tehniku. Aktieri dziedāja, dejoja un izspēlēja mūzikla ainas zem klajas debess. Tajā laikā neviens pat nepieļāva domu, ka šāds darba process būtu apgrūtināošs vai neiespējams. Tā vienkārši notika, jo citādi nedrīkstēja.

Pandēmija pamazām piekāpās. Pirmie mūzikla mēģinājumi telpās varēja sākties tikai rudenī. Un tad arī sākās visintensīvākais darba laiks. Mēģinājumi reizēm ilga pat līdz astoņām stundām. Vokālie pedagogi bija nobažījušies par to, vai koristu balsis izturēs šādu slodzi, bet choreogrāfi – par to, vai slodzi izturēs kājas. Toreiz neviens pat domu nepieļāva, ka varētu būt kādas atlaides vai padošanās.

Kas ir "iesprostotie"?

Lai mūzikls nonāktu līdz skatītājiem, gan uz skatuves, gan tehnisko uzdevumu veikšanā kopā bija iesaistīti vairāk nekā trīsdesmit cilvēki. No tiem divdesmit koŗa "LA'IR" dziedātāji, četri deju kopas "Karbunkulis" dejojāji, četri bērni – aktieri vecumā līdz 16 gadiem, divi Latviešu Kultūras fonda darbinieki, viens pārstāvis no Īrijas amatieru teātra "Sliedes" un brīvprātīgi palīgi izrādes laikā. Izrādes tapšanas finālā posmam un pirmizrādei arī finansiālu atbalstu palīdzēja Latvijas Republikas Ārlietu ministrija, kas atbalstīja koŗa iesniegto projektu "Īrijas latviešu diasporas jaunrade. Veltījums Latvijai". Kā atzīst paši koristi, veltījums izdevās, jo pirmizrāde notika tieši Latvijas Valsts svētku nedēļā.

Ko par izrādi saka režisors Ingmārs Čaklais?

Birmingemas Mazā teātra režisors Ingmārs Čaklais 13. novembrī no Lielbritānijas bija

ieradies Īrijā. Pēc izrādes noskatīšanās viņš sacīja: "Mūzikla dalībnieki un veidotāji ir paveikuši to, ko šobrīd un šajos apstākļos neviens cits koris vai teātris pasaulē latviešu valodā izdarīt nevar. Nevienam citam teātrim nav tik spēcīgs skaitliskais un mūzikālais potenciāls, bet nevienam korim nav tik liela kapacitāte aktiermeistarībā. Tāpēc koŗa un teātra sadarbība ir īpaši uzsverama. Īpaša uzslava katrā mūzikla autora radošajam ieguldījumam un panākumam. Padarītais ir iespējams! Novēlam ilgu un veiksmīgu mūžu izrādei!"

Vērtē skatītājs. Par uzdrīkstēšanos un mērķtiecību

Mēs esam kaut kur vidū... iestrēguši. Starp apstākļiem, kas nosaka mūsu šibrīza dzīvi, un mūsu

nenovēršamajam un paveikt it kā neticamo. Un kā nu ne – kuŗš vēl cits latviešu koris visā plašajā pasaulē var teikt: mēs izauklējam ideju par pašu radītu mūziklu un iestudējam to? Cik zināms, tikai koris "LA'IR" Īrijā.

Un tā ir vēl lielāka uzdrīkstēšanās – aicināt savus skatītājus un klausītājus, parādīt un ļaut to vērtēt. Jo kori nedarbojas profesionāli dziedātāji, dejojāji vai aktieri, visi ir amatieri, kas turpat gadu mācījušies, apguvuši, slīpējuši savu sniegumu, lai šīs salīdzinoši maz izplatītās amatieru teātra formas darbu – mūziklu un tā ideju aiznestu līdz skatītājam.

Originālteksts, īpaši šim uzvedumam radīta mūzika un kustību choreogrāfija – koŗa dalībnieku kopdarbs dzirksteļoja uzdrīkstē-

rajā un mākslinieciskajā jomā apliecina viņas vadībā paveiktais – mūzikls, kas veidots pēc labākajām tradīcijām un uzbūves principiem. Savukārt koŗa diriģentus, vienlaikus arī mūzikas autorus Rasu Stonkus un Signi Jaunzemu jāuzteic par izrādes melodiskumu, mūzikālo harmoniju un pat par dažu atsevišķu dziesmu jestro lipīgumu.

Choreografi Digns Miščenko un Roberts Eglītis ikdienā paši dejo tautasdejas un vada arī bērnu deju kopu "Dzirnaviņas" Dublinā. Arī viņu veidotā choreogrāfija organiski saslēdzās ar teksta un mūzikālo materiālu un nodrošināja skatītājam vieglāku mūzikla satura uztveri.

Ir vērts atzīmēt gan solistu sniegumu, patiesi atainojot galveno

šānās priekā, apliecinot varēšanu. Tā nepavisam nav joka lieta – dziedāt un dejojot vienlaicīgi un izdarīt to vienlīdz labi. Šī bija viena no izrādes īpašajām vērtībām – oriģināls, īsts balsu skanējums, nevis studijas ieraksts, ko saucam arī par fonogrammu. Līdz ar to jāuzteic arī tehniskais personāls, kas nodrošināja patiešām lielisku skanējuma kvalitāti.

Libreta autore un vienlaicīgi režisore Sandras Bondarevskas spējas strādāt pilnīgi citā literā-

varoņu pārdzīvojumus, gan pārējo izrādes dalībnieku spēju iemiesoties izrādes tēlos, jo uz skatuves nereti valdīja istas kaislības, kam fonu radīja rūpīgi izstrādātās un izspēlētās mizanscēnas.

Uzdrošinies sapņot un sapni īstenot, lai izrautos no miglas sprosta – tā ir tikai viena no daudzajām atziņām pēc mūzikla pirmizrādes.

Ar sapni par izrādes tālāko dzīvi – Gundars Saknags.

SALLIJA
BENFELDE

Karš pret Eiropu, demokratiju un civilizāciju

Divdesmit pirmajā gadsimtā karš ir ieguvis arī jaunu veidolu, mēs to dēvējam par hibrīdkaru, jo par ieročiem kļūst arī dezinformācija un meli. Lukašenko režīms par ieročiem un kara instrumentiem ir padarījis neapbruņotus, neaizsargātus cilvēkus, arī sievietes un bērnus.

Pie Polijas robežas atvesti vairāki tūkstoši migrantu, tiek lēsts, ka Baltkrievijas pusē dažādās vietās kopumā pie šīs robežas, kuŗa ir arī Eiropas Savienības (ES) ārējā robeža, iespējams, atrodas līdz 10 tūkstošiem migrantu, kuŗi Baltkrievijā ieradusies no Irakas, Sīrijas un dažām citām trešās pasaules valstīm. Jāpiebilst, ka migranti Baltkrievijā ir ieradusies legāli, ar Baltkrievijas vīzām, un pēdējo mēnešu laikā migranti ir mēģinājuši šķērsot arī Latvijas un Lietuvas robežas, un mūsu valstīs pierobežas rajonos ir izsludināts ārkārtas stāvoklis. Svētdienas vakara ziņās izskanēja brīdinājums par lielāka skaita migrantu iespējamo mēģinājumu šķērsot mūsu valsts robežu.

Polijas-Baltkrievijas jeb Eiropas Savienības ārējās robežas abās pusēs nu jau atrodas arī armijas. Pēc diktatora Lukašenko aicinājuma Baltkrievijas pusē gaisa telpā patrulē divi Krievijas bumbvedēji ar kodolieročiem, bet nedēļā pirms Lāčplēšu dienas Lukašenko paziņoja, ka pie rietumu robežas novietos vairākas raķešu divīzijas. Savukārt Polijas pusē pierobežā izsludināts ārkārtas stāvoklis, sapulcēti aptuveni 10 tūkstoši kaŗavīru, lai aizsargātu valsts robežu, jo gandrīz katru dienu notiek mēģinājumi sagraut robežas nocietinājumus, un lielas cilvēku grupas laužas Polijas teritorijā. Atsevišķām lielām migrantu grupām tas arī izdodas, pagaidām viņus tomēr ir izdevies aizturēt. Polijas pierobežas pilsētiņu un ciemu iedzīvotāji stāsta, ka jūtas kā kaŗa zonā.

Spriedze pierobežā visu laiku auga, pastāvēja augsts provokācijas risks, un izskatījās, ka Lukašenko režīms cer izraisīt bruņotu konfliktu. Polija un Eiropas Savienība uzskata, ka Baltkrievija migrantu plūsmu organizē ar Krievijas atbalstu. Krievijas prezidents Vladimirs Putins to, protams, noliedz. Polijas premjermministrs Mateušs Moraveckis svētdien, 14. novembrī paziņoja, ka Varšava kopā ar Lietuvu un Latviju varētu pieprasīt konsultācijas saskaņā ar NATO līguma 4. pantu. Latvija un Lietuva ir apstiprinājušas, ka atbalstīs Polijas lūgumu, ja tas notiks. Kā zināms, saskaņā ar Vašingtonas līguma 4. pantu ikviena NATO dalībvalsts var pieprasīt konsultācijas ar pārējām dalībvalstīm, ja tā uzskata, ka apdraudēta tās teritoriālā nedalāmība, politiskā neatkarība vai drošība.

ASV Valsts departaments 14. novembrī ir izteicis atbalstu Varšavai saistībā ar notiekošo uz Polijas-Baltkrievijas robežas. Departamenta Preses dienesta paziņojumā teikts, ka Valsts

sekretāram Antonijam Blinkenam sestdien, 13. novembrī, ir notikusi telefona saruna ar Polijas ārlietu ministru Zbignjevu Rau. Valsts sekretārs ir apstiprinājis ASV atbalstu Polijai situācijā, kad Lukašenko režīms ciniiski ekspluatē neaizsargātus migrantus, tā radot nopietnus draudus drošībai. "Mēs bažījamies, ka Krievija var pieļaut nopietnu kļūdu, mēģinot atkārtot to, ko darīja 2014. gadā, kad savāca spēkus gar robežu, iegāja suverēnā Ukrainas teritorijā un darīja to, nepatiesi apgalvojot, ka tikusi izprovocēta," sacīja Blinkens. ASV arī norādījusi, ka Minska ar savu rīcību novērš uzmanību no Krievijas rīcības pie Ukrainas robežas.

Tikmēr Krievija pie Ukrainas robežas sakoncentrējusi armiju un bruņu tehniku, pastāv nopietnas bažas, ka tiek gatavots uzbrukums Ukrainai. 14. novembrī Ukrainas prezidents Volodimirs Zelenskis paziņoja, ka pie Ukrainas robežām Krievijas pusē atrodas gandrīz 100 000 Krievijas kaŗavīru. Iespējams, migranti uz Baltkrievijas Polijas robežas ir arī uzmanība novēršanai, lai Putins brīvāk varētu darboties pie Ukrainas robežas.

Kas notiek uz Eiropas Savienības un Baltkrievijas ārējām robežām?

Kā zināms, gan Latvijas un Lietuvas, gan Polijas robežas ar Baltkrieviju ir arī Eiropas Savienības ārējā robeža. Tādēļ šo trīs valstu robežu šķērsošana un jebkuri incidenti, konflikti uz tām apdraud ne tikai šīs valstis, bet arī Eiropas Savienību.

Trešo valstu pilsoņi var lūgt uzturēšanās atļauju kādā Eiropas Savienības valstī, vēršoties tās pārstāvēniecībā savas valsts teritorijā. Migranti no Irakas, Sīrijas, Afgānistānas u.c. valstīm, kas legāli ieradusies Baltkrievijā, to var darīt arī jebkuŗas ES valsts pārstāvēniecībā Baltkrievijā, bet to viņi līdz šim nav darījuši, bet centušies pāriet robežu nelegāli, izmantojot arī spēku.

Liels migrantu pieplūdums bija vērojams jau jūnijā. Piemēram, Lietuva jūnijā sākumā ziņoja, ka šogad tās robežu no Baltkrievijas mēģinājuši pāriet 387 cilvēki, kas bija piecas reizes vairāk nekā visa pagājušā gada laikā. Migrantu plūsma ar katru nedēļu palielinājās, bija zināms, ka viņi ar lidmašīnu reisiem ieradās no Stambulas un Bagdādes. Jūlijā sākumā Lietuva pierobežas rajonos izsludināja ārkārtas situāciju. Lai atturētu migrantus, 9. jūlijā Lietuva gar robežu ar Baltkrieviju sāka izklāt dzeloņstieplu barjeru. Dzeloņstieplu barjera simtiem kilometru garumā gar robežu ar Baltkrieviju, migrantu izmitināšana skolās, tēļu pilsētiņu būvēšana – tā Lietuva centās tikt galā ar Tuvo Austrumu un Āfrikas migrantu pieplūdumu, kuri nelikumīgi šķērsoja robežu no Baltkrievijas. Ūdeni, pārtiku un medikamentus gādāja Lietuvas Sarkanā Krusta organizācija. Migrantu plūsmai pastiprinoties, jau jūlijā vidū Lietuva uz robežu ar Baltkrieviju nosūtīja papildu bruņotus spēkus. Situācijai kļūstot arvien nopietnākai, Eiropas Savienības ārējās robežas apsardzi apsprieda gan Eiropas Parlamenta Ārlietu, gan Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komitejā. Jūlijā Lietuva vienojās ar Eiropas Savienības robezsardzes aģentūru Frontex par papildspēku izvietojumu pie Balt-

krievijas robežas, pār kuŗu Lietuvā ieplūst liels skaits nelegālo migrantu. Augustā Lietuvas robezsargi sāka aizturēt migrantus, kuŗi dodas pāri robežai, un sūtīt tos atpakaļ uz Baltkrieviju. Visas trīs Baltijas valstis arī vienojās par koordinētu rīcību saistībā ar migrantiem.

Migranti no Baltkrievijas šķērsoja arī Latvijas robežu, un jau augusta pirmajā pusē Latvijā vairs nebija brīvu vietu patvēruma meklētāju izmitināšanai. Latvija 10. augustā izsludināja ārkārtas situāciju pierobežas rajonos Krāslavā, Ludzā, Augšdaugavas novadā un Daugavpilī, un sākās pagaidu dzeloņstieplu žoga celtniecība. Tika noteikts, ka robezsardzei būs tiesības lietot fizisku spēku un speciālos līdzekļus, lai nekavējoties atgrieztu personu valstī, no kuŗas tā ieradusies, nelikumīgi šķērsojot robežu. Īsi sakot, kļuva skaidrs, ka migrantu plūsma neapstāsies, ka Lukašenko režīma pārstāvji cilvēkus aicina doties uz Baltkrieviju, solot vienkārši un ātri pēc tam nokļūt Vācijā. Tādēļ Latvija un Lietuva migrantus savās valstīs vairs neielaiž – gar robežu ir izvietota gan robezsardze, gan zemessardze, Lietuvā arī armijas daļas. Uz robežas aizturētos sūta atpakaļ uz Baltkrieviju. Šobrīd gan Latvijā, gan Lietuvā patvēruma meklētāju centros uzturas vairāki tūkstoši nelegālo migrantu. Lietuva

pagaidām uzturēšanās atļauju piešķirusi tikai septiņiem migrantiem, ir skaidrs jau tagad, ka to saņems tikai neliela daļa patvēruma prasītāju. Jāpiebilst arī, ka ir migranti, kuŗiem ir izdevies robežu šķērsot nelegāli, viņus nereti jau aiztur Vācijas robezsargi.

Pamazām migrantu plūsma tika novirzīta uz Baltkrievijas-Polijas robežu. Mēģinājumi nelegāli šķērsot Latvijas un Lietuvas robežu turpinās, bet tās lielākoties ir nelielas migrantu grupas. 7. un 8. novembrī ziņu aģentūras pārpludināja fotogrāfijas un videosīzeti ar milzīgu migrantu kolonnu, kuŗā bija vairāki tūkstoši cilvēku, tika lēsts, ka uz Polijas robežu kājām, baltkrievu militāristu apsargātā kolonnā dodas aptuveni līdz pieciem tūkstošiem cilvēku.

Novembrī jau divas reizes Polijas robežai noticis īsts uzbrukums, izmantojot lāpstas, baļķus un speciālas šķēres dzeloņstieplēm, lai apgāztu, salauztu un sagrieztu dzeloņstieplu žogu. Jāpiebilst, ka 8. novembrī, kad sākās pirmais lielais uzbrukums Polijas robežai, nofilmētajos videosīzētos bija redzami jauni, spēcīgi vīrieši, kuŗiem līdzī bija ne tikai lāpstas un speciālas šķēres, bet arī teltis apmetnes veidošanai. Kādreizējais Baltkrievijas diplomāts un ministrs, kuŗš bija spiests aizbraukt no Baltkrievijas un tagad dzīvo Polijā, un ir iesaistījies baltkrievu opozīcijas darbībā, Pāvels Latuska, tīmekļa izdevumu *EUobserver* brīdināja, ka Baltkrievija gatavo afgāņu un irakiešu kaŗa veterānus bruņotu uzbrukumu veikšanai uz Polijas robežas. "Migrācijas krīzi Lukašenko izmanto, lai Eiropas Savienības teritorijā nogādātu cilvēkus, kam ir militārā pieredze un kas papildus apmācīti Baltkrievijas teroraktu veikšanai," sacīja Latuska. Otrajā uzbrukumā Polijas robežai jau citā robežpunktā migranti izmantoja akmeņus, kas viņiem pievesti klāt, izskanēja arī informācija, ka viņi izmantojuši trokšņa granātas. Lai gan vairākām uzbrucēju grupām vietām izdevās sagraut un pārvarēt Polijas robežu, lielākā daļa nelegālo migrantu pēc tam tika notverti un nogādāti atpakaļ uz Baltkrieviju.

Sākotnējais mērķis – Latvija

Sākoties nopietnajai migrantu krīzei, bija bažas, ka nopietnākais trieciens tiks vērst pret Latviju, jo no trīs Baltijas valstīm – Latvijas, Lietuvas un arī Igaunijas – mūsu valstī Krievijas ietekme ir vislielākā, te joprojām dzīvo visvairāk okupācijas laika ideoloģijas ietekmētu cilvēku, ir prokremliski noskaņoti politiķi un vēlēti. Turklāt Latvija bija ļoti nokaitinājusi Baltkrievijas diktatoru, pasaules hokeja čempionāta laikā Rīgā nomainot Baltkrievijas karogu pret balt-sarkanbalto karogu, kas pirms Lukašenko režīma bija baltkrievu karogs.

(Turpinājums 11. lpp.)

CITUR IZLASĪTS

Edvards Lūkass pirmajā vietā liek politisko vienotību

Pazīstamais britu politikas pētnieks Edvards Lūkass vadīja gadskārtējās "Rīgas konferences" ievadlekciju ar Latvijas un Igaunijas ministru prezidentiem. "The Economist" analītiķis ir "Rīgas konferences" pastāvīgais dalībnieks un Baltijas valstu draugs.

Vai ASV prezidenta Baidena atbalstītā pasaules demokrati-ju tikšanās joprojām ir dienaskārtībā? Jūs esat aizstāvējis redzējumu, ka Baltijas valstis, ziemeļvalstis un Polija militāros izdevumos tērē vien 10 miljardus eiro mazāk nekā mūsu kaimiņš aiz Zilupes, lai arī mums ir puse no Krievijas iedzīvotāju skaita?

Pirmkārt, man liekas, tas ir nepareizi, ka Baidena administrācija nav pievērsusi pienācīgu uzmanību pasaules demokrati-ju galotņu sanāksmei. Pēc 2020. gada ASV vēlēšanām bija fantastiska iespēja izveidot "globālu savienību" pret korupciju un vēlēšanu viltošanu, kur Rietumu finanču institūcijas vērstos pret diktatoriskiem un korumpētiem režīmiem. Diemžēl šī iespēja netiek izmantota. Decembrī ir paredzēta demokrati-ju galotņu tikšanās Zoom lietotnē, bet kleptokratisks režīms un Ķīna neļauj mums brīvi elpot. Tāpēc būtu labi, ja mēs varētu šādu tikšanos noorganizēt. Diemžēl eiropieši nav spējuši rast saskaņu ar amerikāņiem Indijas un Klusā okeana reģionā, un tas neļauj mest drošus tiltus pāri Atlanti- tījam.

Vai, runājot par eiropiešiem, domājot vāciešus, frančus vai plašākā nozīmē?

Domāju gan nacionālo valstu, gan Eiropas Savienības (ES) nozīmē. Piemēram, Lietuva ar savu rīcību Taivānā ir radusi dzirdīgas ausis ne tikai Vašingtonā, tagad līdzīgi rīkojas jaunā Čehijas valdība. Tāpēc tie ir pie-

mēri par Eiropas Savienības dalībvalstu rīcību, tad vēl mums ir Eiropas Parlaments, kas strādā, lai apturētu ES – ĶTR tirdzniecības un investīcijas līgumu, kā arī apturētu ķīniešu Huawei līdzdalību ES G5 tiklojumā. Bet, runājot par nākotni, ja ES dalībvalstij būtu jūras spēku kuģis, kas varētu izbraukt caur Taivā-

nas šaurumu, šādi atgādinot ĶTR par jūras tiesībām un navigācijas brīvību, tas būtu labi. Nav tādu lietu, ar kurām ES nevarētu palīdzēt Ķīnas Republikai (Taivānai), un, jo vairāk eiropiešu to darītu, jo nopietnāk amerikāņi mūs uztvertu. Sevišķi, domājot uz priekšu, kur eiropieši nevar īsti iztikt bez ASV drošības garantijām Eiropas perifērijā.

Šādi esam nonākuši līdz diskusijai par 2% aizsardzībai no IKP. Baltijas valstis ir veikušas savus mājadarbus, bet vai to maz var sasniegt, sevišķi domājot par nākotnes tehnoloģiju un mākslīgā intelekta izaicinājumiem?

Kāda jēga 2% no IKP aizsardzībai, ja sabiedrība valda nesaņāgas vai pati valsts nav pietiekami elastīga?! 2% nav īsti labs indikators, bet labāka mums pašlaik nav. Mēs zinām, ka Somija tērē aizsardzībai 1,8%, bet kā tā šos līdzekļus izmanto! Somija turpmāk izmantos vairāk nekā 2% no IKP, bet Somija šobrīd ir atslēgas uz Arktiku. Kopumā esmu nobažījies par hibridapdraudējumiem mūsu informācijas, tautsaimniecības un juridiskajām sfērām. (..)

Tagad jūs plānojat startēt Lielbritānijas vēlēšanās Londonā. Kādas paredzat Lielbritānijas nākotnes attiecības ar ES, kā, jūsuprāt, attiecības ar globālās Lielbritānijas mērķu sasniegšanu pēc izstāšanās no ES?

Domāju, ka Lielbritānija ir joprojām nozīmīgs spēks ar ievērojamu tautsaimniecību un vienu no Eiropas lielākajām militārajām ielvarām. Breksits ilgtermiņā ietekmēs mūsu tautsaimniecības izaugsmi un mūsu attiecības ar ES partneriem. Paradoksāli, bet breksits ir palielinājis Apvienotās Karalistes militāro iesaisti kontinentālajā Eiropā. Šeit, Baltijas valstīs, mēs esam vadošā valsts apvienotajā kaujas grupā Igaunijā, Lielbritānija ir vadošā valsts Ziemeļu grupā. Šādi mēs risinām breksita samezģojumus, sadarbojamies ar ziemeļu un Baltijas valstīm, darām lietas, kuŗas šīm valstīm ir abpusēji izdevīgas, šādi uzlabojot politiskās attiecības. Mēs esam pametuši ES, bet ne Eiropu. Tāpēc globālās Lielbritānijas mērķi tiek patiesi sasniegti, jo mums ir gan tehnoloģiju, gan finanču, gan izlūkinformācijas spējas, kuŗas, esot ES dalībvalsts statusā, bija atstātas novārtā. Tāpēc tagad pēc AUKUS (trīspusēja Austrālijas, Apvienotās Karalistes un ASV savienība) paziņojuma bija vairāk nekā loģiski, ka Lielbritānijai nepieciešams aizstāvēt savas intereses arī Indijas un Klusā okeana reģionā. (..)

Lielbritānija Eiropas kontinentā ievērojami veicinājusi sadarbību ar Ukrainu kuŗabūvē, ar Turciju – militārajā jomā. Vai varam paredzēt lielāku Lielbritānijas iesaistīšanos Centrāleiropā?

Centrāleiropa nav Apvienotās Karalistes uzmanības lokā. No teikti Melnās jūras reģions un Triju jūru sadarbības formāts, jā. Lai arī Triju jūru sadarbības ietvaros ir potenciāls, diemžēl jāsecina, ka šis formāts līdz šim nav ticis tālāk par skaļiem paziņojumiem un dažiem veiksmīgi novadītiem mazāka mēroga sadarbības projektiem. Esmu pārliecināts, ka Japānas, Taivānas vai Lielbritānijas uzņēmumi būtu ieinteresēti sadarbīties celtniecības, kibernetikas vai finanču tirgos, diemžēl esmu bijis pārlieku optimistisks par Trīs jūru potenciālu, tāpēc esmu apbēdināts par šodienas sadarbības plānu izpildi.

Šobrīd piedalāties vēlēšanu kampaņā, novēlu veiksmi! Tomēr sena paruna saka, ka viens nav kaŗotājs, tāpēc – vai jums ir pietiekami daudz domubiedru, kuŗi varētu dot pienesumu politiskajiem izaicinājumiem?

Atceros, ka pirms gadu desmitiem, kad rakstīju par kleptokrati-ju Krievijā, es jautāju kādam parlamenta priekšstāvim Vestminsterā, ko īsti Lielbritānija dara, lai cīnītos ar kleptokrati-ju? Uz to šis politiķis man atbildēja ar pretjautājumu, kas tas par vārdu "kleptokrati-ja", jo viņš tādu nepazīstot! Šī cīņa ar naudas atmazģāšanu ir ilgstoša, un labi saprotams, kādu ļaunumu tā ir nodarījusi Afrikas un Austrumeiropas valstīm.

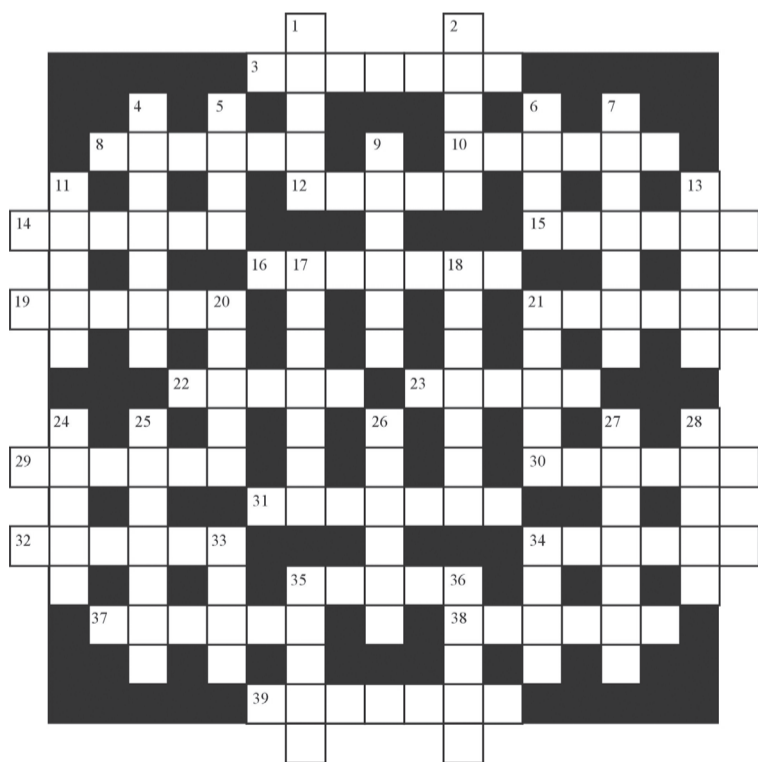
Lai jums izdodas! Tagad pēdējais jautājums – kādi joprojām ir Baltijas valstu politiķu vai militārpersonu mājadarbi?

Tie ir divi abstrakti vārdi – uzticība un taisnība. Tā ir uzticība citiem sabiedrības locekļiem un pārvaldes institūcijām, uzticība starp institūcijām un valstīm, jo tā ir tā līme, kas satur mūs kopā. Un otrs ir taisnība, ka mēs piekritam viens otram, ka tas, kas notika vakar vai šodien, reāli notika, un mums nenāk prātā to apšaubīt. Mums ir dažādu paziņu lokā, bet, ja šajos dažādajos lokos mēs spējam pretoties meliem un savērēstībām, lai cik saldi un ticami šie meli izklausītos, tad viss kārtībā. Šādi mēs palīdzam sev būt garīgi veselīgiem, palielinām savu personisko un valsts drošību.

No politologa Veiko Spoliša intervijas, kas publicēta Latvijas Avīzēs pielikumā Zemessargs 2021. gada 2. novembrī

KRUSTVĀRDU MĪKLA

Sastādījis KĀRLIS PĒTERSONS

Limēniski 1. Konditorejas izstrādājums. 4. Darvas destilācijas atlikums. 6. Krodziņš Itālijā. 7. Musulmaņu galvassegas. 8. Apdzīvota vieta Bauskas novadā. 10. Valsts, kuŗai ir kolonija. 13. Kazrags. 15. Sešrindes. 17. Paralelograms, kam visas malas ir vienādas, bet leņķi nav taisni. 19. Persona, kas ar iemiļoto sporta veidu nodarbojas negūstot materiālus labumus. 20.

Lietpratējas. 22. Rotaļa. 23. Noteikts, stingrs. 26. Lielākā upes osta Kongo baseinā. 29. Īsstobra šautenes. 30. Pilsēta ASV, Džordžijas pavalsts administratīvais centrs. 31. Apdzīvota vieta Ogres novadā. 32. Pilsēta Kanadas rietumos. 33. Antilopju dzimtas dzīvnieks. 34. Liela ģimene.

Stateniski 1. Šaviņš ar apaļu ložu pildījumu. 2. Duncis ar trīsšķautņainu asmeni. 3. Pulks-

teņa mehānisms ar rēģulējama svārstu, kas dzirdami atzīmē nelielus laika sprīžus. 4. Slepni, nosacīti vārdi vai frāzes, ko lielo savējo atšķiršanai no svešajiem. 5. Darīt zināmu mutvārdiem. 7. Veikls paņēmiens. 9. Varoņpoēma. 11. Francijas valdījuma, sala Karību jūrā. 12. Sporta veids. 14. Vairākkārt stingri pavēlēt rīkoties. 16. Viedoklis, skatījums. 17. Veikls, darbīgs. 18. Latviešu rakstniece (1905-1981). 21. Pilsēta Zviedrijas dienvidrietumos. 23. Spožākā zvaigzne Jaunavas zvaigznājā. 24. Karpu dzimtas zivs. 25. Vertikāla šachta pazemes komunikāciju vizuālai kontrolei. 26. Spēļu kāršu suga. 27. Pilsēta Kurzemē. 28. Amariļļu dzimtas augs.

Krustvārdu miklas (Nr. 44) atrisinājums

Limēniski. 5. Romance. 7. Unce. 8. Mesa. 10. Aso. 11. Stāstīt. 12. Ara. 13. Asari. 18. Skati. 21. Estamps. 22. Pastēte. 23. Ra-faēls. 24. Piruete. 26. Marss. 28. Ostas. 32. Eks... 34. Tītavas. 35. "Oka". 36. Soli. 37. Tisa. 38. Kalkūne.

Stateniski. 1. Prese. 2. Kapsuka. 3. Remte. 4. ANO. 6. Isa. 7. Usma. 9. Arfa. 14. Samaksa. 15. Rektors. 16. Esteris. 17. Operete. 19. Karalis. 20. Turlava. 25. Uzvalks. 27. Rīks. 29. Taka. 30. Atika. 31. Astes. 33. SOS. 35. Ass.

